

In het Arenapark I te Hilversum zijn de twee dicht op elkaar geplaatste kantoorgebouwen naar ontwerp van TANGRAM Architecten een opvallende verschijning. Ze hebben een duurzame en tijdloze uitstraling door de sobere vormgeving in natuursteen en hout.

Eigentijds zijn de doosvormige overstekken die de buitenruimte rond de entrees een dramatisch karakter geven. De dramatiek wordt onderstreept door de verticale ritmiek van de houten gevelbekleding, die in de atria binnen het gebouw is voortgezet.

I N
D E T
A I L

Kantoorgebouwen Hilversum

SOBER EN RIJK TEGELIJK

De opgave was het realiseren van twee kantoorgebouwen met een gelijk verhuurbaar oppervlak op een bouwveld die door een ontsluitingsas in twee ongelijke delen is verdeeld. Het gevraagde kantooroppervlak zou bij een standaardstapeling de maximaal toelaatbare voetafdruk van de gebouwen overschrijden. Om deze reden is gekozen voor grote doosvormige overstekken die op de verdiepingen extra ruimte toevoegen, zonder op de begane oppervlakte in beslag te nemen. TANGRAM Architecten gebruikt de overstekken ook om het entreegebied tussen de beide kantoren ruimtelijk vorm te geven. De grillig gevormde massa aan de entreezijde van de beide gebouwen doet denken aan een gevaarlijk overhangende rotsparij in een bergkloof. Het dramatische effect van de ruimtevorm wordt versterkt door de verticale ritmiek van de houten stijlen die ononderbroken voor de houten gevelbeplating langs lopen. Binnen het gebouw wacht de volgende sensatie. De houten gevelbekleding is consequent binnen het gebouw doorgezet en omsluit het atrium dat zich uitstrekt over de volle gebouwhoogte van de parkeerkelder tot het dak.

De overweldigende aanwezigheid van de houten wanden, die doen denken aan het luxe interieur van een zeiljacht, leidt af van de ruimtelijke rijkdom die het atrium biedt. Die rijkdom ontstaat door een slim ruimteconcept. Per verdieping zijn de kantoren in een U vorm gerangschikt rond het atrium, dat éénzijdig aan de gevel grenst. Door de U vormige verdieplingsplattegronden telkens een kwartslag te draaien, krijgt het atrium niet alleen een spannende ruimtelijke vorm, maar ook een extra ruimtelijk effect door vele verbindingen met de buitenruimte.

Geen hechting

De constructieve opzet van beide gebouwen is gebaseerd op een grid van 7,20 x 7,20 m. Betonkolommen dragen een vza betonvloersysteem, een constructie waarbij de vloerelementen zijn voorgespannen met stalen kabels. Doordat de kabels door kokers lopen, is er geen hechting tussen staal en beton. Oorspronkelijk is dit systeem ont-

Kantorencomplex gezien vanaf de oostzijde.

wikkeld voor de bruggenbouw. Tegenwoordig wordt het ook gebruikt in de utiliteitsbouw voor het creëren van slank gedimensioneerde constructies en grote overstekken. Het grootste overstek in dit project bestrijkt anderhalve stramenmaat ofwel 10,80 m. Om de grote trekkrachten in de vloer als gevolg van de overstekken op te kunnen vangen, zijn per vza strook 18 tot 24 voerspankabels aangebracht. Bovendien zijn de dragende gevelelementen ter plaatse van de overstekken via een lasplaat aan de vloerconstructie verbonden. De verdiepinghoge gevelelementen van beton zijn op de bouwplaats geprefabriceerd en met een kraan in positie gebracht. Ten behoeve van de grote variatie aan gevelopeningen zijn er veel verschillende gevelelementen gemaakt.

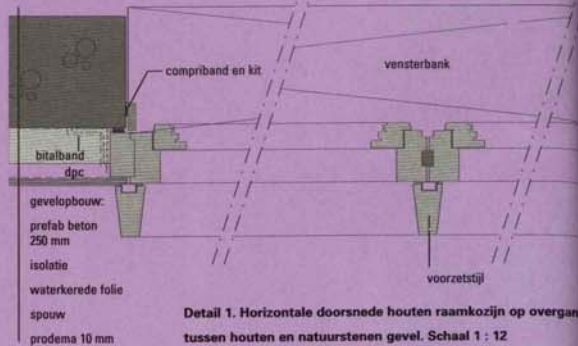
Kantorencomplex gezien vanaf de westzijde.

Op het terrein van de voormalige renbaan in Hilversum hebben Delta Lloyd Vastgoed en Phoenix Bouwontwikkeling sinds 1988 plannen ontwikkeld voor een kantorenpark. Tijdens de ontwikkelingsperiode is het programma van eisen voor de invulling van het terrein een aantal keren gewijzigd onder invloed van de fluctuaties in de kantorenmarkt. TANGRAM Architecten kreeg oorspronkelijk de opdracht voor drie gebouwen met een omvang van in totaal 7500 m². In de loop der tijd is dit gewijzigd in twee gebouwen met een totaalomvang van 10.000 m². Ook de stedenbouwkundige opzet onderging een belangrijke wijziging. Vormde de locatie en de kantoren van Tangram oorspronkelijk de ruimtelijke beëindiging van de ontsluitingsas van het terrein, nu is de as over de locatie heengetrokken naar erachter liggende kantoren, zodat de as het bebouwingsoppervlak verdeelt in twee ongelijke delen.

Herfstbladeren

De betonnen gevelelementen zijn afhankelijk van de positie in het gebouw afgewerkt met een houten of een natuurstenen bekleding. In het entreegebied bestaat de gevelbekleding uit een onderhoudsvrije beplating met een toplaag van gepolymeriseerd okoumé finer van Prode-ma. Op de plaatnaden zijn verticale ribben van meranti geplaatst in een fijnmazig ritme van hart op hart 60 cm. De ribben lijken op het eerste gezicht ononderbroken doorgetrokken over de volle gevelhoogte. In werkelijkheid zijn ze samengesteld uit verschillende delen. Bijzonder is dat de ribben eenvoudig van de gevelbevestiging af te klikken zijn om zorgvuldig onderhoud mogelijk te maken. Verticale raamstroken van 60 cm breed volgen

Detail 1. Horizontale doorsnede houten raamkozijn op overgang tussen houten en natuurstenen gevel. Schaal 1 : 12

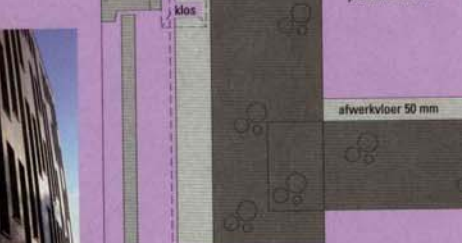

Detail 2. Horizontale doorsnede aluminium raamkozijn in natuurstenen gevel. Schaal 1 : 12

Detail 4. Verticale doorsnede houten gevel met overgang naar natuurstenen gevel. Schaal 1 : 12

In de natuurstenen gevels zijn de aluminium kozijnen weggedetailleerd achter de gevelpanelen. Zie detail 2

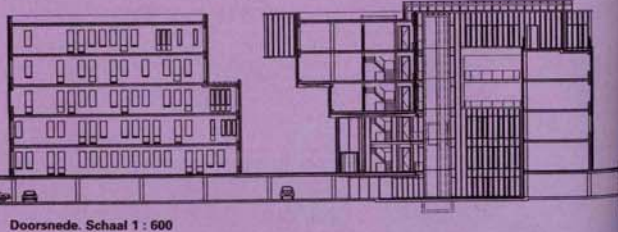
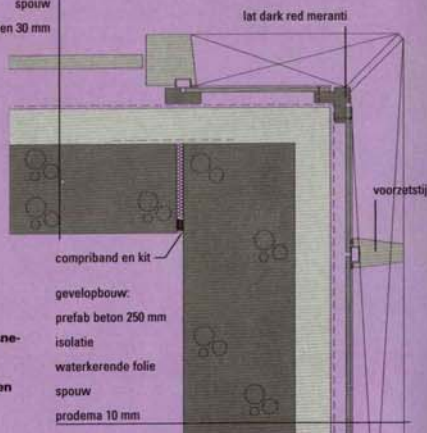
Detail 5. Verticale doorsnede natuurstenen gevel met overgang naar houten gevel. Schaal 1 : 12

In de houten gevels zijn de kozijnen extra benadrukt door houten voorzetstijlen, die ten behoeve van onderhoud gemakkelijk verwijderd kunnen worden. Zie detail 1.

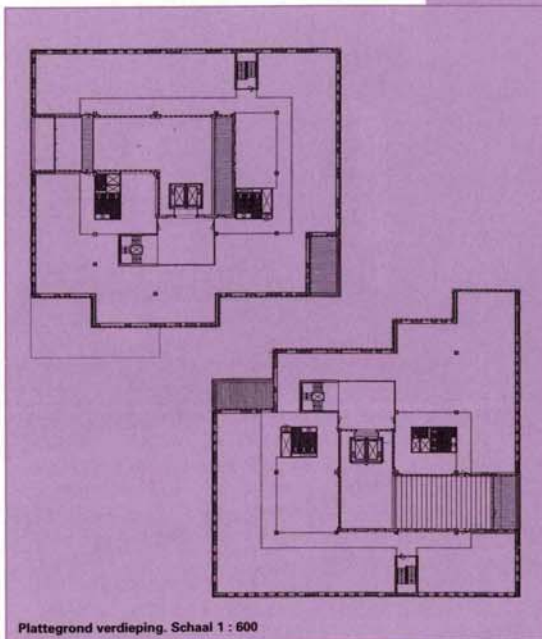

gevelopbouw:
prefab beton 200 mm
isolatie
waterkerende folie
spouw
natuursteen 30 mm

Detail 3. Horizontale doorsnede houten gevelhoek met overgang naar natuurstenen gevel. Schaal 1 : 12

Doorsnede. Schaal 1 : 600

Plattegrond verdieping. Schaal 1 : 600

het ritme van de ribben. De gevels die niet aan het entreegebied grenzen, zijn bekleed met grijze, bruinegaderde natuursteenstroken van Musschelkalksteen. In het natuursteenvlak is een levendig patroon van verticale openingen uitgespaard voor aluminium raamstroken. Het natuursteenvlak is als een vliesgevel voor de vloeren langs getrokken. Uit de schijnbaar willekeurige gevelindeling is de aanwezigheid van de vloeren bewust niet afleesbaar. Opvallend is de invloed van het zonlicht op de uitstraling van de gevel. Bij zon vlamt de warme, oranje rode kleur van het hout op, als bladeren in een herfstbos. Ook de bruine aders in het natuursteen komen in het zonlicht tot leven, zodat hout en natuursteen harmonieus ton sur ton samengaan. Bij een bewolkte hemel is het karakter van de gevel totaal anders. Het natuursteen is dan zilvergrijs en het hout diep roodbruin, zodat juist het contrast tussen beide materialen overheerst.

In de atria van beide gebouwen zijn de prode-ma platen en de houten voorzetstijlen doorgezet.

Verwarring

Ondanks het abstracte karakter van de gebouwvorm en het beperkte materiaalgebruik overheersen expressie en overdaad in het ontwerp. Het onrustige patroon in de gevel contrasteert met de sobere doosvorm. In het entreegebied en in het atrium geeft het uitbundige gebruik van hout een gevoel van luxe. Omdat het standaard kantoorbudget zeker geen overdaad toeliet, leidt dit soms tot in het oog springende contrasten. In een omgeving die door perfectionisme wordt gekenmerkt, valt elke afwijking nu eenmaal extra op. Het keurige, witte systeemplanfond in de volledig met hout beklede vergaderruimte doet goedkoop aan. En het is jammer dat het dak van het atrium niet geheel van doorzichtig glas is, maar van dicht beton met daklichten.

TANGRAM Architecten zegt zijn ontwerpen te baseren op het Japanse begrip *Má*, dat het bureau uitlegt als 'betekenisvolle lege ruimte'. Het dualisme tussen abstractie en expressionisme zaait daardoor verwarring. De vormgeving lijkt in dit ontwerp eerder gevoed door angst voor de leegte, *horror vacui*, dan dat de leegte als waardevol ontwerpmiddel wordt beschouwd. Alsof de sobere leegte van een vlak of ruimte alleen betekenis krijgt door de toevoeging van expressie en emotie. Desondanks zijn de kantoren een opvallende verschijning, waarin zichtbaar naar perfectie is gestreefd. ■

door Ine ter Borch, ArchiSpecials, Amstelveen
foto's Olaf Klijn, Broek in Waterland (pagina 22, overaan), John Lewis Marshall, Amsterdam (overige)
project- en productgegevens op pagina 50